Подписан: Петров Александр Олегович
DN: C=RU, OU=Директор, O=" МБОУ ""Чиричкасинская ООШ"" ЦИвильского района", CN=Петров Александр Олегович, E=chirichkasi@mail.ru
Основание: Я являюсь автором этого документа
Местоположение: место подписания
Дата: 2021.09.03 12:45: 24+03'00'

Приложение
к основной образовательной программе
начального общего образования в новой редакции,
утвержденной приказом
директора МБОУ «Чиричкасинская ООШ»
от 30 августа 2021 г. № 69б

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

начального общего образования

по чувашскому языку
составлена
группой учителей начальных классов
МБОУ «Чиричкасинская ООШ»:

Евдокимовой Надеждой Витальевной,
Никифоровой Реной Александровной,
Ивановой Валентиной Васильевной,
Васильевой Людмилой Герасимовной.

Срок реализации: 4 года

Ăнлантарса пани

Ку ĕç программине федераллă патшалăх шайĕнче йышăннă çĕнĕ вĕрентӳ стандарчĕпе килĕшӳллĕн, «Тăван чĕлхепе литература вулавĕн тĕслĕх программисем: чăваш шкулĕн 1-4 классем валли М.К. Волков, Л.П. Сергеев, Т.В. Артемьева, О.И. Печников, А.Р. Кульева – Шупашкар: Чăваш Республикин вĕренӳ институчĕн издательство центрĕ, 2013, (1-4 классем валли) тĕпе хурса хатĕрленĕ.

Программăн тĕллевĕсемпе задачисем:

- вĕренекенсен çынлăх туйăмĕсене вăйлатма, пурнăçа юратма, ырра шанса тăма тата хăйсене те ырă кăмăллă, сăпайлă пулма хăнăхтармалла;

-ачасем таврари пурнăç, этемпе çут çанталăк çинчен мĕн пĕлнине анлăлатмалла;

-ачасен çыхăнуллă тата сăнарлă шухшлавĕпе асне, асăмлас хевтине аталантармалла;

- вĕренӳ ĕç-хĕлне лайăхрах хăнăхтарса, унан ăслайăсене «алла илме» май памалла;

-вĕренӳ вăхăчĕпе перекетлĕ усă курма, харпр хăй тĕллĕн ĕçлессин ансатрах мелĕсене чухлама вĕрентмелле;

-тăрăшуллă та тимлĕ вĕренме, кĕнекепе кăсăкланма хăнахтармалла.

Пуплеве пур енлĕн аталантарасси вулас, çырас, çыхăнуллă калаçас, тăнласа ăнланас мехелсене куллен вăйлатни çинче никĕсленсе тăрать. Шăп çавăнпа ĕнтĕ тăван чĕлхе урокĕсенче çыхăнуллă текстпа ĕçлесси тĕп вырăнта пулмалла. Ачасем ăна вуласа е тăнласа ун тăрăх калаçаççĕ, хăйсем текст хайлаççĕ, çыру хăнăхтарăвĕсем пурнăçлаççĕ.

Пуплеве аталантармалли тепĕр ăслай — ачасем тăван чĕлхери морфологи мелĕсемпе, урăхла каласан, сăмахсен тĕрлĕ формипе усă курма пĕлнине куллен лайăхлатасси.

Пуплеве аталантарассин виççĕмĕш ене вăл — ачасене пуплеве тииткерме хăнăхтарни, урăхла каласан, чĕлхе тишкерĕвне вĕрентни. Ку вăл пуплеве фонетикăпа графика. орфографипе пунктуаци, морфологипе синтаксис, сăмах тытăмĕпе сăмах пулăвĕ енчен ансаттăн тишкерессипе çыхăнать.

Учебниксем:

1. Чăваш азбуки. 1-мĕш класс валли. Ермошкина А.А., Чернова Н.Н..- Шупашкар: Чăваш кĕнеке изд-ви.
2. Чăваш чĕлхи. Вĕренӳ пособийĕ: Иккĕмĕш класс валли/ Л.П.Сергеев, Т.В. Артемьева, А.Р Кульева.- Шупашкар: Чăваш кĕнеке изд-ви.
3. Чăваш чĕлхи. Вĕренӳ пособийĕ: Виççĕмĕш класс валли/ Л.П.Сергеев, Т.В. Артемьева, А.Р Кульева.- Шупашкар: Чăваш кĕнеке изд-ви.
4. Чăваш чĕлхи. Вĕренӳ пособийĕ: Тăваттăмĕш класс валли/ Ю.М. Виноградов, А.Р Кульева.- Шупашкар: Чăваш кĕнеке изд-ви.

Вĕренекенсене кирлĕ пособисем:

1. Чернова Н.Н. Çыру тетрачĕ, 1-4 пайĕсем.- Шупашкар: Чăваш кĕнеке изд-ви.
2. Фĕдорова А.Р., Кульев О. Ĕç тетрачĕ. 2-4 классем вали.- Шупашкар: Чăваш кĕнеке изд-ви.

Вĕрентекен валли кирлĕ пособисем:

1. Молоствова В.Г., Данилова А.Н. Чăваш чĕлхи- тăван чĕлхе. Хăнăхтарусем. Диктантсем. 1-2 классем валли.- Шупашкар, 2019.
2. Артемьева Т.В., Печников О.И. Изложени тексчĕсен пуххи. 1-4 влассем валли.- Шупашкар, 2006.
3. Дмитриева Э.Ф., Эверскова Т.Г. Диктант пуххи. Пуçламăш классен учителĕсем валли. - Шупашкар, кĕнеке издательстви, 2001.
4. Сидорова А.М., Баринова К.П. Диктант тексчĕсен пуххи.- Шупашкар, кĕнеке издательстви.

Электронлā ресурссем:

1. **Предшкольная подготовка**
2. **Электронное пособие для подготовки дошкольников к занятиям в школе на чувашском языке**
3. **Электронный букварь на чувашском языке для 1 класса**
4. **Электронное пособие к учебнику чувашского языка для 2 класса**
5. **Электронное пособие к учебнику чувашского языка для 3 класса**
6. **Электронное пособие к учебнику чувашского языка для 4 класса**
7. **Дошкольник**
8. **Каталог книг**
9. **Букварь 1 класс.**
10. **Чувашский язык. 2 класс**
11. **Тестер**
12. **Саспалли хули**
13. **Окружающий мир(чувашский)**
14. **Электронное пособие по технологии для 1-4 классов «В волшебном мире народного творчества»**

https://salikovo.chuvash.org/nachalka/

Кĕтекен результатсем:

Тăван чĕлхе вĕрентесси виçĕ пайран тăрать: 1) вулама-çырма вĕрентесси; 2) пуплев ĕç-хĕлĕсене (вулав, çыру, калу, итлев) вĕрентесси; 3) пуплеве пур енлĕн аталантарнă май чĕлхе пулăмĕсемпе ансат паллаштарасси, пуплеве тишкерме вĕрентесси. Çак виçĕ пая пуплеве аталантарас тĕллев пĕрлештерсе тăрать. Çапла вара, тăван сăмахлăха вĕрентни кирлĕрен те кирлĕ ăслайсемпе хăнăхусене аталантарса çирĕплетессипе тӳррĕнех çытхăнмалла. Çав ăслайсемпе хăнăхусем шутĕнче — ăнланса вуласси тата тăнласси, çыхăнуллă калаçасси, çырасси. Çавăнпа пĕрлех ачасене чĕлхе ăслăлăхĕпе литература пĕлĕвĕн ансат ăнлавĕсемпе, литературăпа сăмахлăх ӳнерĕ пек паллаштарнă май вĕсен харпăр хăйĕн тата юлташĕсен пуплевне сăнас, чĕлхе илемне туйса ăна тарăнрах пĕлес туртăмне амалантармалла. Пĕтĕм халăх усă куракан литература чĕлхин сасă тытăмĕпе, сăмах пуянлăхĕпе, морфологи тата синтаксис мелĕсемпе паллаштарнă хушăрах вĕсене вырăнти калаçу уйрăмлăхĕсене курма та вĕрентмелле.

Ача пуплевĕнчи тĕп ĕç-хĕлсене (тăнлассине, калаçассине, вулассине, çырассине) аталантарса пынипе пĕрлех тăван чĕлхе вĕрентнĕ чух пуçламăш шкулта çакăн пек пысăк та пархатарлă тĕллевсене пурнăçламалла:

- вĕренекенсен çынлăх туйăмĕсене вăйлатмалла, пурнăçа юратма, ырра шанса тăма тата хайсене те ырă кăмăллă, сăпайлă пулмахăнăхтармалла;
- ачасем таврари пурнăç, этемпе çут çанталăк çинчен мĕн пĕлнине анлăлатмалла;
- ачасен çыхăнуллă тата сăнарлă шухăшлавĕпе асне, асамлас хевтине аталантармалла;
- вĕренӳ ĕç-хĕлне лайăхрах хăнăхтарса, унăн ăслайĕсене «алла илме» май памалла; вĕренӳ вăхăчĕпе перекетле усă курма, харпăр хăй тĕллĕн ĕçлессин ансатрах мелесене чухлама вĕрентмелле;

— тăрăшуллă та тимлĕ вĕренме, кĕнекепе кăсăкланма хăнăхтармалла.

Программăри вĕренӳ материалĕпе вĕрентӳ меслечĕсем ачасене çирĕп пĕлӳпе ăслайсем, кирлĕ хăнăхусем пурнăçлаччăр тесен дидактикăн тĕп принципĕсене асра тытса вĕренӳ ăнланулăхĕпе кăсăклăхне, çыхăнулăхĕпе тĕллевлĕхне ялан пурнăçласа пымалла.

Ачасенчен кĕтекен результатсем.

Пуплеве пур енлн аталантарнă май чĕлхене ансат тишкерме, терминсемпе усă курма вĕрентесси

Предметăн пайрам результачĕсем:

- ачасем алфавитри сас паллисене, вĕсен пĕлтерĕшĕсене, уçă тата хупă сасăсен уйрăмлăхĕсене, сăмахри уçă сасă çине пусăм ӳкни-ӳкменнине, сасăсем хытă тата çемçе пулнине, сăмахсене пĕр йĕркерен теприне мĕнле куçармаллине пĕлни;
- 35-40 сăмахлă текста каллиграфи тĕлĕшĕнчен тĕрĕс те таса, сас паллисене сиктерсе хăвармасăр, пăтраштармасăр пăхса çырни;
- 25-30 сăмахлă текста итленипе (диктант) çырма пĕлни;
- сăмаха сыпăклама, пĕр йĕркерен тепĕр йĕркене тĕрĕс куçарма;
- çемçе хупă сасăсене çырура тĕрĕс палăртма, вăрăм хупă сасăллă сăмахсене (программăра кăтартнисене) тĕрĕс çырни;
- çын ячĕпе хушаматне, ашшĕ ятне, выльăхсемпе чĕр чунсен уйрăм ячĕсене, хула, ял, урам, юханшыв ячĕсене пысăк сас паллипе пуçласа çырма пултарни;
- сăмахсен сасă тытăмне тишкерме (вĕсене сыпăклама, уçă тата хупă сасăсене, сасăсемпе сас паллисен йĕркине тата хисепне палăртма) пĕлни;
- япалана, унăн ĕçне, паллине пĕлтерекен сăмахсене ыйтăвĕ тăрăх ушкăнлама-пултарни;
- предложенин тĕп членĕсене – подлежащипе сказуемăя – тупма пĕлни;

- ыйтусем тăрăх ансат предложени членĕсем хушшинчи çыхăнăва палăртма вĕренни;
- предложение пысăк сас паллирен пуçласа çырма, ун вĕçне, интонацие кура, пăнчă, ыйту е кăшкăру палли лартма пĕлни;
30-45 сăмахлă текст тăрăх ыйтусене хуравласа изложени çырма;
2-3 предложениллĕ текст тума пултарни.

Харкамлăх результачĕсем
- тăван чĕлхене хаклама, хисеплеме хăнăхса пыни;
- кашни халăхăн хăйĕн чĕлхи, вăл ыттисенчен уйрăлса тăнине ăнланни;
- чĕлхепе кăсăкланма пуçлани, харпăр хăй пуплевне лайăхлатас кăм*ăл*-туйăм амаланни

Пур предмета та вĕрентнĕ май кĕтекен результатсем:
- пулăмсене тарăнрах ăнланма вĕренсе пыни
- ăнлавсене уçăмлама, ушкăнлама хăнăхса пыни
- тишкерӳ-пĕтĕçтерӳ, танлаштару хăнхĕвĕсем çирĕпленсе пыни
Предметăн пулас результачĕсем
Пĕлӳлĕх(познавательные) результачĕсем:
- çырнă чух мĕнле лармаллине тата çыру хатĕрĕсемпе мĕнле усă курмаллине пĕлни;
- таврари япаласене, пулăмсене тĕпчес ăнтăлав аталанни;
- таврари япаласемпе пулăмсем çинчен мĕн пĕлнине системăлани: «Тăван çĕр-шыв» ăнлава уçăмлани. Вăл çуралнă вырăн, тăван ял, тавралăх, хăй пурăнакан республика тата çĕр-шыв (Раççей) пулнине ăнланни, унăн культури, мухтавлă çыннисем çинчен пĕлни; çут çанталăк законĕсем, япаласемпе пулăмсем пĕр-пĕринпе çыхăнса аталаннине курни;
- тавралăх енĕсене, япалан вырăнне кăтартма, тавралăхри вырăнне палăртма пĕлни;
- япаласен пĕрпеклĕхне, уйрăмлăхне, вĕсем мĕнпе уйрăлса тăнине курма, палăртма пултарайни;
- ачан тавракурăмĕ анлăланни, çут çанталăкри пулăмсем, çулталăк вăхăчĕсем, çемье, чĕр чунсем, ачасен пурнăçĕ, ĕçĕ-хĕлĕ çинчен тĕплĕнрех пĕлни, тĕнче курăмĕ йĕркеленсе пыни;
- туйăм культури çивĕчленни, кирлĕ вăхăтра пулăшма, мĕн тумалла, мĕнле тумаллине тавçăра пуçлани;
-пысăк, пĕчĕк, тан уçлăха курни, логикăллă шайлаштарайни;
- вĕренӳ хатĕрĕсенче кирлĕ материала шыраса тупма пĕлни;
- вĕренӳ хатĕрĕсенче панă символсене, модельсене, схемăсене,паллăсене ăнланни;
Йĕркелӳ-хаклав(регулятивные) результачĕсем:
- тантăшĕсен тата харпăр хăй ĕçне тищкерейни тата пахалайни;
- тишкерӳ - пĕтĕçтерӳ ĕçне хăнăхни, пĕтĕмĕшлине пайсем çине уйăрма, пайĕсене пĕтĕçтерме пĕлни;
- тĕрĕс курма, япаласен уçлăхри вырăнне палăртма пултарни;
- хăйĕн ĕçне вĕрентекен, юлташĕсем хакланине йышăнни;
- вĕрентекен, класпа пĕрле палăртнă задачăна татса памалли тĕрлĕ майсем тупни;
- хăвăн шухăшна ăнлантарса парайни;
- йăнăша курма, пĕр-пĕрне йăнăш тăвасран асăрхаттарма вĕренни;
- ĕç йĕркине, мĕн хыççăн мĕн тумаллине, мĕншĕн ун пек тумаллине тавçăрни;
- ĕçĕн кашни тапхăрне вĕрентекен пулăшнипе хак парса пырайни;
- харпăр хăй ĕçне планлама пĕлни.
Хутшăну(коммуникативные) результачĕсем:
- шухăша тĕрĕс те уçăмлă, çыхăнуллă каласа пама тăрăшни;
- текстпа ĕçлеме пĕлни, вулани çинчен çыхăнуллă тата уçăмлă каласа пама тăрăшни;
- ачан пуплевĕ, йăнăша курма, пĕр-пĕрне йăнăш тăвасран асăрхаттарма вĕренни;

-пуплев культури аталанни: пĕр-пĕр япала, пулăм, ĕç çинчен çыхăнуллă, кирлĕ сăмахсемпе усă курса каласа пама пултарни; юлташпа, аслисемпе, ваттисемпе мĕн çинчен тата мĕнле сăмахсемпе усă курса калаçмаллине ăнкарни, кампа калаçнă чух, хăçан, мĕнле сăмахсемпе (сывлăх сунни, тав туни, сывпулашни) усă курмаллине тавçăрни;
- çывăх, хирĕçле, пĕр пĕлтерĕшлĕ, нумай пĕлтерĕшлĕ сăмахсен пĕлтерĕшĕсене тĕрĕсрех, танăнрах ăнланни, вĕсен ретĕнче кирлине суйлайни;
- сăмахсен куçăмлă пĕлтерĕшне ăнланни;
- чăваш чĕлхинче сăмахсен предложенире çирĕп йĕрке пуррине ăнланни, ăна пуплевре тытса пырайни;
- каласа парассин тĕрлĕ тĕсĕсене (калав, сăнлав, уйлав) пĕлни. Вĕсен тытăмĕпе уйрăмлăхĕсене курма, калавăн тĕрлĕ тĕсне йĕркелеме пултарайни;
- калав темине, тĕп шухăшне палăртайни;
- хутшăну пуплев\ (диалог) тытăмне, унти предложенисен хăй евĕрлĕхне (ытларах тулли мар предложенисем) пĕлни. Диалог шалашĕ пĕр темăна, пĕр тĕп шухăша пăхăнса тăнине ăнланни. Майĕпен хутшăну пуплевне тĕрлĕ пуплев ситуацийĕсенче усă курма пултарни;
- ушкăнпа ĕçлеме пĕлни;
- сăмах йышĕ пуянланни;
- çынсем тĕрлĕрен шухăшлама пултарнине ăнланни.
Ача пуплевĕнчи тĕп ĕç-хĕлсене(тăнлассине, калаçассине, вулассине, çырассине) аталантарса пынипе пĕрлех тăван чĕлхе вĕрентнĕ чух çак тĕллевсене пурнăçламалла:
Вĕрентекенсен çынлăх туйăмĕсене вăйлатмалла, пурнăçа юратма, ырра шанса тăма тата хăйсене те ырă кăмăллă, сăпайлă пулма хăнăхтармалла;
Ачасем таврари пурнăç, этемпе çут çанталăк çинчен мĕн пĕлнине анлăлатмалла;
Ачасен çыхăнуллă тата сăнарлă шухăшлăвĕпе асне, асăмлас хевтине аталантармалла;
Вĕренӳ ĕç-хĕлне лайăхрах хăнăхтарса, унăн ăслайĕсене «алла илме» май туса памалла; вĕренӳ вăхăчĕпе перекетлĕ усă курма, харпăр хăй тĕллĕн ĕçлессин ансатрах мелĕсене чухлама вĕрентмелле;
Тăрăшуллă та тимлĕ вĕренме, пĕлӳпе пурнăç тĕслĕхĕсен çăл куçĕпе – кĕнекепе кăсăкланма хăнăхтармалла.

ВУЛАМА-ÇЫРМА ВĔРЕНТЕССИ ХАТĔРЛЕВ ТАПХĂРĔН:

Харкамлăх результачĕсем:

- ачасем шкул ачи яваплăхĕсемпе малалла паллашса, вĕсене пурнăçлама хăнăхса пыни;
- аслисем ертсе пынипе ушкăнра ĕçлеме вĕренсе пыни;
- харпăр хăй хăтланăвĕсене сăнама-асăрхама, вĕсемшĕн яваплă пулма хăнăхса пыни;
- харпăр хăй сывлăхне сыхлама, çирĕплетме вĕренсе пыни;
- ачасен ăслав тата хайлав пултарулăхĕ амаланни;
- тантăшĕсен хуравĕсене, каласа панисене ырă кăмăлпа итлеме- тимлеме хăнăхса пыни.

Предметсен пĕрлĕхлĕ результачĕсем:

- ачасем вĕренӳ ĕç-хĕлне хăнăхса, вĕренӳ задачисене ăнланма вĕренсе пыни;
- тишкерӳре схемăсемпе, ятарлă паллăсемпе, хатĕрсемпе усă курма вĕренни;
- тимлесе итлеме, ăнланма, ыйтусене уçăмлăн хуравлама, шухăша тĕрлĕрен палăртма, пуплевре предложенин тĕрлĕ тĕсĕпе усă курма хăнăхса пыни.

Предметăн пайрамлă результачĕсем:

- чăваш чĕлхинчи тĕп сасăсемпе, вĕсен сас паллийĕсемпе паллашни, сыпăкăн сыпăнтарса вулама вĕренни;
- сас паллисене тĕрĕс çырма, çыхăнтарма, ал çырăвлĕ, пичетлĕ сăмахсене, предложенисене, ансат текстсене çырса илме, каланă тăрăх çырма вĕренни;

- çыру тата вулав правилисемпе паллашни;
- вулав пахалăхĕсем (тĕрĕслĕх, ăнланулăх, палăртулăх, такăнмасăр вулани) аталанса пыни;

-пуплев хăнăхăвĕсем аталанса пыни.

Пĕтĕмĕшле илсен, букварь хыççăнхи тапхăр вĕçне çакăн пек результатсем кĕтме пулать:

Харкамлăх результачĕсем:

- пуплев этикечĕн ансат ăслайĕсене харпăрлани;
- хутшăну пуплев ăслайĕсене (калаçу пуçлама, калаçăва тытса пыма, вĕçлеме) мăшăршарăн тата ушкăнпа калаçăва хутшăнма, пит-куç, алă, кĕлетке хусканăвĕсене тĕрĕс усă курма вĕренсе пыни;
- Тăван çĕр-шыв, тăван халăх, тăван чĕлхе ăнлавсене уçăмлани, хăйсем хăш халăх çынни пулнине ăнланса пыни; тăван халăх историне, йăли-йĕркине тарăнрах пĕлес туйăм вăранни;
- тăван тавралăха, çут çанталăка сăнама хăнăхни, ăна упрас, унпа киленес, хăйсем те ун тĕпренчĕкĕ пулнине ăнланас туйăм çурални;

— япаласемпе пулăмсене, çынсем тата харпăр хăй хăтланăвĕсене сăнама, хак пама вĕренсе пыни.

Предметсен пĕрлĕхлĕ результачĕсем:

— итлев хăнăхăвĕсем çивĕчленни, тĕллевлĕ итлеме, илтнине хак пама, ас туса асăмлама вĕренсе пыни;

- тĕрлĕ жанрлă хайлавсене лартнă задачăсене кура ăнланса вулама вĕренсе пыни;

— уйлас, сăлтавлас, пĕтĕмлетес ăслайсене харпăрлама пуçлани;

- харпăр хăй шухăшĕсене çыхăнуллă палăртма, сăлтавласа çирĕплетме вĕренсе пыни;

— ачасен ăслас, хайлас пултарулăхĕ амаланни.

Предметăн пайрамлă результачĕсем:

—вулав ăслайĕ çирĕпленни, вулав пахалăхĕсем лайăхланни,çыхăнулăхĕ тарăнланни;

—вулав мелĕсене, тĕсĕсене вĕренсе пыни;

- текстпа ĕçлеме, вĕсене тишкерме вĕренни;

—каланă тăрăх çырас пултарулăхĕ амаланни;

—вулани, ӳкерчĕк тăрăх ыйтусене çырса хуравлама вĕренсе пыни;

—курни-илтни, ӳкерчĕк тăрăх, вуланă хайлавсен содержанине асăмласа каласа пама вĕренсе пыни;

- ăславлă каласа пама вĕренсе пыни.

АЧАСЕНЧЕН 2-мĕш КЛАСРАН ВĔРЕНСЕ ТУХНĂ ТĔЛЕ КĔТЕКЕН РЕЗУЛЬТАТСЕМ

Пуплеве пур енлĕн аталантарнă май чĕлхене ансат тишкерме, терминсемпе усă курма вĕрентесси

Харкамлăх результачĕсем:

- тăван чĕлхене хаклама, хисеплеме хăнăхса пыни;
- кашни халăхăн хăйĕн чĕлхи пулнине, вăл ыттисенчен уйрăлса тăнине ăнланни;

— чĕлхепе кăсăкланма пуçлани, харпăр хăй пуплевне лайăхлатас кăмăл-туйăм амаланни.

Предметсен пĕрлĕхлĕ результачĕсем:

— пулăмсене тарăнрах ăнланма вĕренсе пыни;

- ăнлавсене уçăмлама, ушкăнлама хăнăхса пыни;

- тишкерӳ-пӗтӗçтерӳ, танлаштару хӑнӑхӑвӗсем çирӗпленсе пыни.

Предметӑн пайрам результачӗсем:

- ачасем алфавитри сас паллисене, вӗсен пӗлтерӗшӗсене, уçӑ тата хупӑ сасӑсен уйрӑмлӑхӗсене, сӑмахри уçӑ сасӑ çине пусӑм ӳкни-ӳкменнине, сасӑсем хытӑ тата çемçе пулнине, сӑмахсене пӗр йӗркерен теприне мӗнле куçармаллине пӗлни;

-35-40 сӑмахлӑ текста каллиграфи тӗлӗшӗнчен тӗрӗс те таса, сас паллисене сиктерсе хӑвармасӑр, пӑтраштармасӑр пӑхса çырма пултарни;

-25-30 сӑмахлӑ текста итленипе (диктант) çырма вӗренсе пыни;

- сӑмаха сыпӑклама, пӗр йӗркерен тепӗр йӗркене тӗрӗс куçарма, çемçе хупӑ сасӑсене çырура тӗрӗс палӑртма, вӑрӑм хупӑ сасӑллӑ сӑмахсене (программӑра кӑтартнисене) тӗрӗс çырни;

- çын ячӗпе хушаматне, ашшӗ ятне, выльӑхсемпе чӗр чунсен уйрӑм ячӗсене, хула, ял, урам, юхан шыв ячӗсене пысӑк сас паллипе пуçласа çырма пултарни;

— сӑмахсен сасӑ тытӑмне тишкерме (вӗсене сыпӑклама, уçӑ тата хупӑ сасӑсене, сасӑсемпе сас паллисен йӗркине тата хисепне палӑртма) пӗлни;

- япалана, унӑн ӗçне, паллине пӗлтерекен сӑмахсене ыйтӑвӗ тӑрӑх ушкӑнлама пултарни;

- предложенин тӗп членӗсене - подлежащипе сказуемӑя - тупма пӗлни;

- ыйтусем тӑрӑх ансат предложени членӗсем хушшинчи çыхӑнӑва палӑртма вӗренни;

- предложение пысӑк сас паллирен пуçласа çырма, ун вӗçне, интонаци кура, пӑнчӑ, ыйту е кӑшкӑру палли лартма пӗлни;

- 30-45 сӑмахлӑ текст тӑрӑх ыйтусене хуравласа изложени çырма; 2-3 предложениллӗ текст

АЧАСЕНЧЕН 3-МӖШ КЛАСРАН ВӖРЕНСЕ ТУХНӐ ТӖЛЕ КӖТЕКЕН РЕЗУЛЬТАТСЕМ

Пуплеве пур енлӗн аталантарнӑ май чӗлхене ансат тишкерме, терминсемпе усӑ курма вӗрентесси

Харкамлӑх результачӗсем:

- ачасен тӑван чӗлхене тӗплӗнрех вӗренес, харкамӑн пуплев ӗç-хӗлӗсене аталантарас кӑмӑлӗ амаланни;
- тантӑшӗсен тата харкам пуплевне сӑнама, тӗрӗслеме вӗренсе пыни;
- тӑван чӗлхе пуянлӑхӗпе, илемӗпе киленме пуçлани.

Предметсен пӗрлӗхлӗрезулытачӗсем:

- тӗрлӗ текста тишкерме, тӳрлетме вӗренсе пыни;
- пуплев культурин енӗсене тимлеме хӑнӑхса пыни;

-калура тата çырура пуплев тата хутшӑну этикечӗн нормисене тытса пыма хӑнӑхса пыни;

-урокра тата тулашӗнче харпӑр хӑй ӗçне йӗркелеме вӗренсе пыни.

Предметӑн пайрам результачӗсем:

- сӑмахӑн тӗп пайӗсем — унӑн тымарӗпе аффиксӗсем; пуплев пайӗсем — япала ячӗ, глагол, паллӑ ячӗ; предложенин тӗп (подлежащи, сказуемӑй) тата кӗçӗн членӗсем пулнине пӗлни;
- вӗреннӗ орфограммӑсенчен тӑракан 40-45 сӑмахлӑ текста таса, тӗрӗс те илемлӗ çырса илме, итленипе (диктант) çырма, предложенисем вӗçӗнче кирлӗ чарӑну (пӑнчӑ, ыйту е кӑшкӑру) палли лартма пултарни;

— сăмахсен сасă тытăмне сăнама: сыпăксене уйăрма, уçă тата хупă сасăсене палăртма, уçă сасă çине пусăм ўкни-ўкменнине пĕлме, хупă сасă хытти-çемçине, янăравлă-янăравсăррине туйма, сăмахри сасăпа сас палли хисепне уяма хăнăхса пыни;
- сăмах тытăмне (тымарĕпе аффиксне) курма пултарни;
- пуплев пайĕсене (япала ячĕ, глагол, паллă ячĕ) палăртма, вĕсем мĕнле формăрине (япала ячĕсен хисепне, глаголсен вăхăчĕпе хисепне) чухлани;
- предложенири сăмахсен çыхăнăвне асăрхани, сăмах майлашăвĕсене уйăрни;
- предложени тытăмне (синтаксисне) ансат тишкерме (вăл калуллă, ыйтуллă е хистевлĕ, кăшкăруллă е кăшкăрусăр пулнине палăртма, унăн тĕп тата кĕçĕн членĕсене, вĕсем хушшинчи çыхăнăва ыйту лартса тупма) пĕлни;
- ушкăнпа тунă е хатĕр планпа усă курса 55-65 сăмахлă изложени çырма вĕренсе çитни. тума пултарни.

АЧАСЕНЧЕН 4-МĔШ КЛАСРАН ВĔРЕНСЕ ТУХНĂ ТĔЛЕ КĔТЕКЕН РЕЗУЛЬТАТСЕМ

Пуплеве пур енлĕн аталантарнă май чĕлхене ансат тишкерме, терминсемпе усă курма вĕрентесси

Харкамлăх результачĕсем :

- таса, тĕрĕс, вырăнлă пуплев çыннăн сапăрлăх тата пĕтĕмĕшле аталанăвĕн палăрăмĕ пулнине ăнланни;
- чĕлхепе тирпейлĕ, тĕрĕс усă курма вĕренес кăмăлĕсем çирĕпленни;
- хутшăну культурин правилисемпе килĕшўллĕн вăхăтра тав тума, каçару ыйтма, саламлама, вашават сăмах хушма, япала ыйтса илме, чĕнĕве палăртма пĕлни;
- чĕлхе харкам ăславлă пултарулăхне, шухăш вĕçевне палăртмалли, аталантармалли хатĕр пулнине ăнланни.

Предметсен пĕрлĕхлĕ результачĕсем:

- чĕлхе тĕп хутшăну хатĕрĕ, наци культурин единици, вĕренў тата аталану хатĕрĕ пулнине ăса хуни;
- чĕлхен тĕрлĕ çăл куçсенче кирлĕ тивĕçлĕ информаци тупма, ăнăçлă усă курма хăнăхса пыни;
- чĕлхе хатĕрĕсемпе хутшăну тата вĕренў задачисемпе шайлашуллă тивĕçлĕ усă курма вĕренсе пыни.

Предметăн пайрам результачĕсем :

— вĕреннĕ пуплев пайĕсем, вĕсен паллисем, предложенин пĕр йышши членĕсем çинчен çирĕп пĕлни;
- вĕреннĕ орфограммăсенчен тăракан 55-60 сăмахлă текста йăнăшсăр, таса та илемлĕ çырса илме, диктант çырма пултарни;
- пĕр йышши членлă предложенире (вĕреннĕ тĕслĕхсем) чарăну паллисем лартма вĕренни;
- сăмахăн сасăпа сас палли тытăмне тишкерме, тымарĕпе аффиксĕсене тупма хăнăхни;
- япала ячĕсен, сăпат ылмашĕсен падежĕпе хисепне, глаголсен хисепне, сăпачĕпе вăхăтне палăртма пултарни;

— предложенин ансат синтаксис тытăмне чухлама: вăл тĕллевпе интонаци тĕлĕшĕнчен мĕнлине калама, унăн тĕп членĕсемпе кĕçĕн членĕсене тупма, ыйтусем тăрăх вĕсен çыхăнăвне тата пĕр йышши членсене асăрхама хăнăхса пыни;

- харпăр хăй тĕллĕн тунă планпа усă курса 80-90 сăмахлă текст тăрăх изложени çырма, пурнăçра пулни-иртни, экскурсире курни, сăнани çинчен çыхăнуллă пĕчĕк калав йĕркелеме (сочинени çырма) вĕренсе пыни.

Предметăн шалашĕ (содержанийĕ)

I КЛАСС (165 сехет)

ВУЛАМА - ÇЫРМА ВĔРЕНТЕССИ, ПУПЛЕВЕ АТАЛАНТАРАССИ, ЛИТЕРАТУРА ВУЛАВĔ, КЛАСС ТУЛАШĔНЧИ ВУЛАВ

Вулама-çырма вĕрентесси икĕ тапхăра уйрăлать: пĕри - хатĕрлев тапхарĕ, тепри - саспаллисемпе паллаштарнă тапхăр.

Вулама-çырма вĕрентмелли тĕп меслет – тишкерӳ-¬ пĕрлештерӳ меслечĕ. Шкул ачисене вĕрентнĕ чух унпа туллин усă курмалла.

Литература вулавĕ. Пĕрремĕш çур çулта, ачасен вулав хăнăхăвĕсем йĕркеленсе çитиччен, букварь умĕнхи тапхăрта тата букварь урокĕсенче эрнере пĕрре 15-20 минут литература итлевĕ ирттермелле. Иккĕмĕш çур çулта эрнере пĕрре литература вулав урокĕ пулмалла. Ку уроксен тĕп тĕллевĕ - ачасене тăван çырулăхăн иксĕлми пуянлăхĕпе паллаштарасси, илемлĕ литература хайлавĕсемпе кăсăклантарса ярасси, сăмах искусствипе чунтан киленме, ăна ăнланма вĕрентсе пырасси, вĕсен ăнлав пултарулăхне амалантарасси.

Класс тулашĕнчи вулав урокĕсенче ачасене кĕнекепе интереслентермелле, хăйсем тĕллĕн вулама хатĕрлес тĕлĕшпе ĕçлемелле. Ача-пăча кĕнекисене пăхасси, унти хайлавсене вуласси, итлесси çак уроксенчи тĕп ĕçсем пулмалла.

ХАТĔРЛЕВ ТАПХĂРĔ (12 сехет)

Хăнăхтарусем пурнаçланă май терминсемпе (пуплев, текст, калав, предложени, сăмах, сыпăк, пусăм, уçă сасă, хупă сасă) паллаштарасси, вĕсемпе вĕренӳре усă курма хăнăхтарасси.

Пуплев (калаçупа çыру) çинчен пĕтĕмĕшле ăнлав парасси.

Предложени тата сăмах. Пуплеври (текстри, калаври) предложенисене, предложенири сăмахсене уйăрса илесси, вĕсене фишкăсемпе усă курса палăртасси. Предложени сăмахсенчен тăни. Предложенин пуçламăшĕ тата вĕçĕ. Чарăну паллисем (пăнчă, хӳреллĕ пăнчă, ыйту палли, кăшкăру палли), вĕсен ячĕсемпе паллаштарасси. Сăмах сасăсенчен тăни, унăн пĕлтерĕшĕ пурри.

С ы п ă к , п у с ă м . Сăмахсене сыпăкăн пайласси (сыпăкласси). Сăмахсенче сыпăксен шутне, йĕркине палăртасси. Пусăмлă тата пусăмсăр сыпăксене асăрхасси, сăмаха тĕрĕс пусăмласа (пусăм ӳкекен сыпăка тăсарах, вăйлăрах) каласси.

Сасă. Пĕтĕмĕшле ăнлантарасси. Сăмахри сасăсене уйăрасси, фишкăсемпе усă курса вĕсен хисепне, йĕркине палăртасси.

Каланă сасăллă сăмаха ыттисем хушшинче палласси, хатĕр схемăна тивĕçтерекен, пĕр-пĕр сасăран е сыпăкран пуçланакан сăмахсене аса илесси. Уçă тата хупă сасăсене илтесси, пĕр-пĕринчен уйăрса илесси.

Çыру хăнăхтарăвĕсем. Çырнă чух тĕрĕс ларма, тетраде кирлĕ пек хума, кăранташпа ручкăна меллĕн тытма, ӳкерчĕксем тунă е çырнă чух вĕсемпе тĕрĕс усă курма вĕрентесси.

Пирĕн çырăвăн хăйевĕрлĕхĕ: эпир ытти чылай халăх пек сулахайран сылтăмалла йĕркен-йĕркен çӳлтен аялалла çыратпăр.

Çырулăхра усă куракан хăш-пĕр капăшсен ячĕсемпе паллаштарасси: виçкĕтеслĕх, тӳркĕтеслĕх, çаврашка, ункă, çур ункă, пĕкĕ, çекĕл, лапчăк , лапчăк ункă.

Капăша пĕрлĕхлĕ курма тата унăн пайĕсене палăртма хăнăхтарасси. Пайсем тăрăх капăшне тавçăрасси, пайсенчен капăш пуçтарасси, капăшри çитмен пайсене ăнкарасси.

Капăшсене куç виçипе танлаштарасси, вĕсем хăш пайĕсемпе пĕр пеккине е пĕр-пĕринчен уйăрлса тăнине асăрхама хăнăхтарасси. Лап выртакан (горизонтальная), чăнкă

анакан (вертикальная) йерсемпе паллаштарасси, вĕсене тетрадьре тупасси. Хăш-пĕр йĕрсен ячĕсемпе паллаштарасси: чалăш йĕр (косая линия), кукăр-макăр йĕр (кривая линия) т.ыт.те.

Тĕрлĕ йĕре, капăшсене, эрешсене, саспаллисен пайĕсене сывлăшра евĕрлесси, йĕрлесси. Çырса пĕтермен йĕрсемпе капăшсене вĕçлесси, сăрласси.

Уç л ă х е н ĕ с е м: сылтăм, сулахай, ум, хыç, аял, çӳл, мал, кай,çум. Япаласен, капăшсен уçлăхри вырăнне курма, сăмахпа палăртма пĕлесси.

Итлев тата калу хăнăхăвĕсем. Аслисем, тантăшĕсем каланине, вуланине итлеме-илтме хăнăхтарасси: итлеме хатĕрленесси, малтан пуçласа вĕçне çитиччен пӳлмесĕр, каланине ăш пиллĕн йышăнса итлесси. Илтнине ăнланма, астуса юлма тăрăшасси.

Çыхăнуллă каласа пама, текст калăплама вĕрентесси. Текст теми, сюжечĕ - ĕç мĕнле пуçланать, мĕн хыççăн мĕн пулса иртет, мĕнле вĕçленет. Сăмах кам е мĕн çинчен пырать.

Итлеме, çыхăнуллă каласа пама вĕрентнĕ май ачасен сăмах йышне пуянлатасси, сăмахсен пĕлтерĕшне тĕрĕсрех, тарăнрах чухлама, вĕсен грамматика формисене тума, пуплевре вĕсемпе вырăнлă усă курма, тĕрлĕ тытăмлă предложенисене кĕртсе вĕсене пĕр-пĕринпе çыхăнтарма хăнăхтарасси.

САСПАЛЛИСЕМ ВĔРЕННĔ ТАПХĂР (123 сехет)

Вулама-çырма вĕрентесси

Тăван чĕлхери тĕп сасăсем, вĕсене уйăрасси, çырура палăртасси. Кĕнекере тата ал çырăвĕнче усă куракан саспаллисем, вĕсен пĕлтерĕшĕсем.

Вĕреннĕ саспаллисене тĕрĕс çырма, çырура пĕр-пĕринпе çыхăнтарма, тĕрлĕ йышши - уçă, тӳнтер, тӳрĕ сыпăкра, сăмахра, предложенире вулама хăнăхтарасси.

Хытă уçă тата хытă хупă сасăсем. Аа, Уу, Ăă, Нн, Лл, Мм, Тт, Пп, Шщ Рр, Ыы, Вв, Хх саспаллисем.Вĕсене çырасси, хытă сыпăкра, сăмахра вуласси. Тӳнтер тата тӳрĕ сыпăксене вулас вăрттăнлăх.

Çемçе уçă тата хупă сасăсем. Ии, Ее (э], Ĕĕ, Сс, Кк, Ӳӳ, Çç, Чч саспаллисем, вĕсене çырасси. Позициллĕ вулав. Хытă, çемçе сыпăксем, сăмахсем.Хупă сасса палăртакан саспаллин пĕлтерĕшĕ вăл мĕнле сыпăкра тăнинчен килни. Хытăлăх/çемçелĕх енчен мăшăрлă сыпăксене, сăмахсене танлаштарса вуласси, саспаллисенчен пухасси, пичетлесси.

Çемçелĕх палли (ь). Хутăш сыпăксем, сăмахсем: çемçе хупă сасăсене палăртмалли мелсене сăнасси. Тăван чĕлхери [й] сасса, ăна уйăрасси, палăртасси.

Йй саспаллисем. Юю, Ян, Ее; саспаллисем сыпăка та, пĕр сасса та пĕлтерни.

Вырăс чĕлхинчен кĕнĕ сăмахсенче тĕл пулакан сасăсем, вĕсене уйăрасси, тĕрĕс каласси. 0о, Ёё,Бб, Гг, Дц, Зз, Жж, Фф, Цц, Щщ саспаллисем, уйăракан паллăсем (ь, ъ).

Сăмахсене тăстарса, сыпăксене сыпăнтарса вулама вĕрентесси.

Сасă тишкерĕвĕ тунă сăмахсене хатĕр саспаллисемпе сыпăксенчен пухасси, класс хăми çине пичетлесси, вуласси, евĕрлесе çырасси.

Уйрăм сăмахсене, ансат предложенисене тата пысăках мар текстсене тĕрĕс, ăнланса, пĕр тикĕс (йывăр сăмахсене сыпăкăн пайласа), тĕрĕс пусăмласа вуласси, вуланине ăнланасси, ыйтусене хуравласси. Вулав хăвăртлăхĕ - минутра 12-15 сăмах.

Вуланă чухне предложенисем тата предложенири пĕр йышши членсем хушшинче чарăну тăвасси. Предложение, вĕçĕнчи чарăну паллине кура, тивĕçлĕ интонаципе вуласси.

Ал çырăвĕнчен, пичетленĕ текстран сăмахсем, предложенисем (малтан вĕсене сасă тата саспалли тишкерĕвĕ тунă хыççăн, кайран харпăр хăй тĕллĕн çырса илесси. Çырнине кĕнеке е класс хăми çинчи текстпа танлаштарса, сыпăкăн-сыпăкăн вуласа тĕрĕслесси

Ансат сăмахсене, 2-3 сăмахран тăракан предложенисене каланă тăрăх уйăрасси.

Предложени пуçламăшĕнчи сăмаха, çын ячĕпе хушаматне пысăкран пуçласа çырасси. Предложени вĕçне чарăну палли лартасси.

Çыру гигиенин правилисене пĕлесси.

Пуплеве аталантарасси

Пуплевĕн сасă культури. Харпăр хăйĕн тата урăх çыннăн пуплевне тимлеме, итленине асăмлама хăнăхтарасси. Калаçу хăнăхăвĕсене лайăхлатасси: васкамасăр, ирĕккĕн (тытăнчăксăр, пÿлĕнсе тăмасăр), вăтам хăвăртлăхпа, сасă хăпартмасăр, уçăмлăн калаçма, калаçнă май тĕрĕс сывлăш çавăрма, интонаци кирлĕ пек улăштарма вĕрентесси.

Пуплеври сасăсене илтес, калас пултарулăха лайăхлатасси: тăван чĕлхери тĕп сасăсене уйăрма, вĕсене уйрăмшарăн тата пуплевре тĕрĕс каламалли (орфоэпи) виçесене пăхăнса калама хăнăхтарасси.

Пуплеври сасăсене тĕрĕс илтме, сăмахсене, предложенисемпе вĕсен майлашăвĕсене çăмăллăн ăнкарма, шухăша хăвăрт ăнланма хăнăхтарасси. Уйрăм ачасен пуплев кăлтăкĕсене юсасси.

С ă м а х. Вĕренекенсем усă куракан сăмах йышне ÿстересси. Япаласемпе пулăмсен ячĕсене, вĕсен паллине, ĕçне пĕлтерекен сăмахсене литература чĕлхинчи пек калама вĕрентесси.

Япаласене вĕсен тĕп паллисем тăрăх ушкăнлама, пĕр-пĕринчен уйăрса илме, япала ушкăнне пĕр сăмахпа пĕтĕмлетме (ят пама) хăнăхтарасси.

Сăмах пĕлтерĕшне тĕплĕнрех ăнланасси. Сăмахсен пулăв çыхăнăвĕсене асăрхаса ăнкарасси.

Шухăша тĕрĕс уçса пама кирлĕ сăмаха хăвăрт тупма, ăна ытти сăмахсемпе тĕрĕс çыхăнтарма, сăмахсен грамматика формисемпе ырăнлă усă курма, пĕр шухăша тĕрлĕ майпа палăртма вĕрентесси.

Ансат тĕслĕхсемпе усă курса сăмах нумай пĕлтерĕшлĕ пулма пултарнипе, омонимсемпе тата синонимсемпе (терминĕсене асăнмасăр) паллаштарасси.

Вырăнти калаçупа литература чĕлхин уйрăмлăхĕсене уяма хистесси.

Пуплеве аталантармалли уроксем эрнере пĕрре пулмалла. Ку уроксенче те хушма вулавпа çыру хăнăхтарăвĕсем ирттермелле, анчах тĕп вырăнта пуплеве аталантармалли ĕçсем тăмалла.

Сăмахсен грамматика формисемпе усă курасси.

Литература чĕлхинче йышăннă грамматика формисене ăнланма, вĕсемпе тĕрĕс усă курма вĕрентесси. Çав шутра: япала ячĕсен, ылмашсен ÿкĕм тата хисеп формисем, глаголăн ытларах тĕл пулакан (хальхи, пĕрре иртнĕ, пулас) вăхăт формисем, вĕсен хирĕçлев, пултараслăх, пултараймаслăх аспекчĕсем (терминсене асăнмасăр).

Сăмах майлашăвĕ. Япалан камăнлăхне палăртасси. Тăванлăх терминĕсен сăпат формисем. «Сăпат ылмашĕ е тулли пĕлтерĕшлĕ япала ячĕ + пулăшу пĕлтерĕшлĕ япала ячĕ» калăплă сăмах майлашăвĕсен тăтăшлă ÿкĕм формисемпе (манăн патăмра, санăн патăнта т.ыт.те) пуплевре усă курасси.

Предложени. Тытăмĕпе (хутсăр, хутлă) тата калас тĕллевне кура (калуллă, ыйтуллă, хистевлĕ) тĕрлĕ предложени калăпласси. Пуçланă предложенисене вĕçлеме, ансăррисене анлăлатма пĕлесси. Пĕр шухăшах тĕрлĕ предложенипе е вĕсен çыххипе палăртасси. Предложенири сăмахсен йĕркине сăнама, вĕсене тĕрĕс çыхăнтарма хăнăхтарасси.

Çыхăнуллă пуплев . Пуплев хăнăхăвĕсене малалла аталантарасси: тимлесе итлеме, асăмлама, çыхăнуллă каласа пама, вĕрентекен ыйтăвĕсене тĕрĕс, уçăмлăн хуравлама, пуплевре предложенин тĕрлĕ тĕсĕпе усă курма хăнăхтарасси. Итленĕ е вулавнă калавсем, юмахсем тăрăх хăйсен шухăшне каласа пама вĕрентесси.

Тăван литература чĕлхине ăнланма, унăн фонетика системипе, сăмах пуянлăхĕпе, морфологи тата синтаксис мелĕсемпе пуплевре тĕрĕс усă курма, курни-илтни çинчен çыхăнуллă каласа пама вĕрентесси. Юлташĕсен хуравĕсене, каласа панине ырă кăмăлпа итлеме-тимлеме хăнăхтарасси.

Калавсемпе юмахсем, диалогсем, сăвăсем итлесси-тăнласси, асăмласси (учитель вуласа е каласа панине, магнитофон ленти çине çырса илнине, ача-пăча валли хатĕрленĕ теле- тата

радиокăларăмсене).

Пысăках мар юмахсемпе калавсене аса илесси, вĕсене уйрăм пайсене пăтраштармасăр, сиктерсе хăвармасăр каласа парасси (хăйсем тĕллĕн е вĕрентекен ыйтăвĕсем тăрăх).

Вуланă предложенисем, текстсем тăрăх ыйтсан хуравлама, текста, унăн уйрăм пайĕсене ят пама пĕлесси.

Уйрăм темăпа çыхăннă темиçе ӳкерчĕк тăрăх предложенисем, çыхăнуллă пĕчĕк калавсем тăвасси.

Пуçланă калава вĕçлесси, вĕçне илтнипе калавăн пуçламăшне шутласа тупасси. Пулни-иртни çинчен вуланипе пĕр евĕрлĕрех каласа парасси.

Çут çанталăкри улшăнусем çинчен, экскурсире, библиотекăра, ытти общеcтвăлла вырăнта курни-илтни çинчен çыхăнуллă калама хăнăхтарасси.

Çырасси тата пуплеве аталантарасси

Маларах вĕреннине аса илсе пĕтĕмлетесси. Сăмаха сыпăкласси, пĕр йĕркерен тепĕр йĕркене куçарасси.

Çырас ăсталăха лайăхлатасси. Саспаллисен ĕлкине тĕрĕс тăвас, вĕсене пĕр-пĕринпе çыхăнтарас хăнăхăва çирĕплетесси. Саспаллисене, сыпăксене, сăмахсене тата кĕске предложенисене пĕр хăвăртлăхпа (харăс, шутласа) çырасси. Çыру гигиенине çирĕп уяма хăнăхтарасси.

Сăмах мĕнле сасăсенчен тăнине, вĕсене çырура хăш саспаллисемпе палăртмаллине чухлама, сиктерсе хăварнă саспаллисене тавçăрма, пăтраштарнă сыпăксенчен сăмахсем, сăмахсенчен предложенисем йĕркелесе çырма вĕрентесси.

Пысăках мар текста кĕнеке е класс хăми çинчен пăхса çырма, çырнине тĕрĕслеме хăнăхтарасси.

Предложенисене, пысăках мар (2-3 кĕске предложенирен тăракан) текста итлесе е вуласа çырасси.

Итлевпе калу хăнăхăвĕсене малалла аталантарасси

Пĕр-пĕр темăпа (тĕслĕхрен, ашшĕ-амăшĕ, шкул, ачасен ĕçĕ-хĕлĕ çинчен), ӳкерчĕке сăнаса, ӳкерчĕксен серийĕсем тăрăх, пурнăçра курни-илтнине аса илсе вĕрентекен ыйтăвĕсемпе кăтартăвĕсем çине тĕревленсе пысăках мар калавсем тутарасси.

Вуланине е итленине аса илсе, вĕрентекен пулăшса пынипе ыйтусене хуравласси, çыхăнуллăн каласа парасси.

2 класс (102 сех)

Алфавит. Саспаллисен ячĕсем тата йĕрки. Уçă тата хупă сасăсем. Хытă тата çемçе сасăсем.

Пĕр-пĕр саспаллипе пуçланакан сăмахсене словарьте шыраса тупма вĕрентесси.

Сăмахсене алфавит йĕркипе вырнаçтарма хăнăхтарасси.

Япалана пĕлтерекен сăмахсем. Вĕсене кам? Тата мĕн? ыйтусем тăрăх тупасси.

Япала ĕçне пĕлтерекен сăмахсем. Вĕсене мĕн тăвать? Мĕн тăвĕ? Мĕн турĕ? Ыйтусем тăрăх тупасси.

Япалан тата унăн ĕçĕн паллине пĕлтерекен сăмахсем. Вĕсене мĕнле? ыйту тăрăх тупасси.

Сăмахсене вĕсен пĕлтерĕшĕсене кура ушкăнласси. Хирĕçле пĕлтерĕшлĕ сăмахсем, çывăх пĕлтерĕшлĕ сăмахсем.

Лексикăпа тематика ушкăнĕсем. Тĕс ячĕсем, çынна хаклакан сăмахсем.

Предложени. Пуплеври предложенисене уйăрасси. Предложенин тĕп тата кĕçĕн членĕсем. Тĕрлĕ тытăмлă предложенисем калăплама хăхтарасси. Вĕсене анлăлатасси.

Пунктуаци. Предложени вӗҫне пăнчă, ыйту тата кăшкăру палли лартасси.
Орфографи. Хытă уҫă сасăллă сыпăк е сăмах вӗҫӗнчи ҫемҫе сасăсене ҫемҫелӗх палли лартса палăртни. Уйăракан ҫемҫелӗх палли ҫырасси. Вăрăм хупă сасса икӗ пӗр пек саспаллипе палăртасси(ăру-тăванлăх сăмахӗсенче, ҫулталăк вăхăчӗсен ячӗсенче, хальхи вăхăтри нумайлă хисепри 3- мӗш сăпатри глагол формисенче). Сăмаха пӗр йӗркерен тепӗр йӗркене куҫарасси. Ҫын ячӗпе хушаматне тата ашшӗ ятне, выльăхсемпе чӗр чунсен уйрăм ячӗсене, хула, ял, урам, юхан шыв ячӗсене пысăк саспаллирен пуҫласа ҫырасси. Вырăс чӗлхинчен йышăннă хăш-пӗр сăмахсене вырăс чӗлхинчи пекех ҫырасси.

3 класс

Пуплеве пур енлӗн аталантарнă май чӗлхене ансат тишкерме, чӗлхе ăслăлăхӗн терминӗсемпе усă курма вӗрентесси.(85 сехет)
Ҫыхăнуллă пуплев. Текст. Унăн пайӗсене уйăрасси, вӗсене ят парасси. Вӗрентӳҫӗ ертсе пынипе калуллă текстăн плане тăвасси.
Текста вуласа унăн тӗп шухăшне палăртасси. Текстăн пӗтӗмӗшле тытăмӗ: пуҫламăшӗ, тӗп пайӗ, вӗҫӗ. Хатӗр е ушкăнпа тунă планпа усă курса текст тăрăх изложении ҫырасси. Темиҫе е пӗр ӳкерчӗк тăрăх тата пурнăҫра курни-илтни ҫинчен ҫыхăнуллă калав йӗркелесси, ун хыҫҫăн сочинени ҫырасси. Харпăр хăй ӗҫӗ ҫинчен кама та пулин ҫыру ҫырса пӗлтересси.
Пуплев этикечӗ. Сăмах вӗҫҫӗн е ҫыру ҫырса хăнана чӗнесси, саламласси. Сăпайлăх сăмахсси. Телефонпа калаҫасси. Ҫулӗпе аслăрах ҫынна чăвашла сумласа чӗнмелли сăмахсем.
Ӗҫ хучӗсем. Класри е шкулти хаҫата заметкăсем ҫырасси. Библиотекăран илсе вуланă кӗнекесен списокне туса пыма пӗлесси.
Сăмах йышне анлăлатасси.
Тумтир, атă-пушмак ячӗсем. Япаласен, пулăмсен паллисене пӗлтерекен сăмахсем. Ӗҫе пӗлтерекен сăмахсем. Кил-ҫуртри япаласен ячӗсем. Кил-ҫурт таврашӗпе ҫыхăннă сăмахсем. Апат-ҫимӗҫ ячӗсем, вӗсемпе ҫыхăнакан тӗрлӗ пуплев пайӗсем. Йывăҫ ячӗсем, вӗсемпе ҫыхăнакан ытти пуплев пайӗсем. Ӳсентăран ячӗсем, вӗсемпе ҫыхăнакан ытти пуплев пайӗсем. Улма-ҫырла, пахча-ҫимӗс ячӗсем, вӗсемпе ҫыхăнакан ытти пуплев пайӗсем. Кăмпа ячӗсем. Тискер кайăк ячӗсем, вӗсемпе ҫыхăнакан ытти пуплев пайӗсем. Кайăк-кӗшӗк ячӗсем. Хурт-кăпшанкă ячӗсем. Пулăсемпе шыври чӗр чунсен ячӗсем, вӗсемпе ҫыхăнакан ытти пуплев пайӗсем.
<u>Чӗлхене ансат тишкересси, терминсемпе усă курасси, сăмах тытăмӗ:</u>
Тымар тата аффиксем. Сăмах тăвакан тата сăмаха улăштаракан аффикссем. Япалана пӗлтерекен сăмахсем ҫумне –ҫă(ҫӗ), -лăх(лӗх), -у(ӳ) аффикссем хушăнса пулнă сăмахсене сăнасси. Пӗр тымартан пулнă сăмахсене асăрхаса ушкăнласси, аса илсе каласси, ҫырасси.
Япала ячӗ. Унăн пӗлтерӗшӗ, ыйтăвӗсем. Пайăр ятсемпе пайăр маар ятсем. Япала ячӗсем пӗрреллӗ тата нумайлă хисепсенче пулни. Вӗсем ытти сăмахсемпе ҫыхăннă чухне тӗрлӗ аффикс йышăнни.
Глагол. Унăн пӗлтерӗшӗ , ыйтăвӗсем. Глагол вăхăчӗсем: хальхи вăхăт, иртнӗ вăхăт, пулас вăхăт.
Паллă ячӗ. Унăн пӗлтерӗшӗ , ыйтăвӗсем. Вăл япала ячӗпе тата глаголпа ҫыхăнни. Япала ячӗпе тата глаголпа ҫыхăннă паллă ячӗсем вӗҫленменни. Пӗрешкел е ҫывăх тата хирӗҫле пӗлтерӗшлӗ паллă ячӗсем.
Япаласен хисепне пӗлтерекен сăмахсем.
Предложении. Калуллă, ыйтуллă тата хистевлӗ предложенисем. Кăшкăруллă предложении. Предложенин теп тата кӗҫӗн членӗсем. Предложенисене кӗҫӗн членсемпе анлăлатасси.
Орфографипе орфоэпии. Э, у ă, ю, я саспаллисемпе усă курма пӗлесси. Вырăс чӗлхинчен йышăннă сăмахсенче б, г, д, ж, з, ф, ц, щ саспаллисене тӗрӗс вулама, ҫырма пӗлесси.сăмах тӗпӗнчи вăрăм хупă сасса икӗ пӗр пек саспалли ҫырса палăртасси. Хутăш сăмахри ч умӗнчи

[л’], [н’] хупă сасăсен çемçелĕхне ятарласа палăртманни. Ç, ч саспаллисем хыççăн ы е и çырасси. Уçă е [л] сасăпа пĕтекен сăмах тĕпĕ çумне –лă(лĕ), -ла(ле) аффиксем хушăнса пулнă сăмахсенче икĕ пĕр пек саспалли çырасси. Нумайлă хисеп аффиксĕнчи [с] сасса тĕрĕс палăртасси (вăл умĕнхи [ш], [ç] сасăсемпе пĕрпекленнĕ тĕслĕхсем). Хальхи вăхăтри пĕрреллĕ хисепри глаголсене тĕрĕс каласси, çырасси: ташлатăп.

Таса та илемлĕ çырасси. Çыру гигиенин хăхăвĕсене çирĕплетесси. Пĕр йĕр тăрăх çырма хăнăхтарасси. Кăткăс ĕлкеллĕ саспаллисемпе вĕсен çыхăнăвĕсене хăртрах, таса та илемлĕ çырасси.[автобус, автомобиль, арçын ача, ăс-тăн, ăшшăн, бригада, велосипед, виçĕм кун, грузовик, диктант, ĕç халăх, задача, зарядка, шăнкăрав, инке, йĕлтĕр, йĕпе-сапа, йĕри-тавра, канфет, карçинкка, кăсăя, кравать, Кремль, отличник, параппан, пограничник, пуйăс, радио, расписании, союз, çеçен хир, çĕр улми, çĕршыв, çил-тăвăл, çил-тăман, çулталăк, телевизор, тумтир, тыр-пул, ула такка, хĕр ача, чĕр чун, чукун çул, шăмат кун, шофĕр, ытлари кун, эмел, эрне кун, юн кун, юхан шыв, ял-йыш, ял хуçалăх, январь.]

4 класс

Чĕлхе пĕлĕвĕн терминĕсемпе паллашасси. Самах пулавĕ. Аффикссем хушăнса çĕнĕ сăмахсем пулни. Хутлă сăмахсем. Мăшăр сăмахсем. Сăмахсене икĕ хут калани.

** Япала ячĕ.** ўкĕмсем (падежсем). Текстри, предложенири япала ячĕсем мĕнле падежрине вĕсен ыйтăвĕсем тăрăх пĕлесси. Хупă сасăпа *(юлташ, телей, сунар, пĕлĕт, хĕвел, кун)* тата [а], [э], [а], [ĕ], [у], [у], [и] сасăсемпе пĕтекен япала ячĕсен вĕçленĕвĕ.

Сăпат ылмашĕсене текстра тупасси, вĕсем хаш падежрине палăртасси.

Глагол вăхăт, сăпат тата хисеп тăрăх улшăнни. Унăн пурлă тата çуклă формисем.

Паллă ячĕсен тĕп, танлаштаруллă тата вăйлă степенĕсем, вĕсемпе пуплевре усă курасси. Паллă ячĕсем *-ак/-ск, -ак/-ск, -кан/-кĕн, -чан/-чĕн, -ла/-лĕ* аффикссем хушăнса пулни.

Предложени. Предложении пĕр йышши членĕсем. Вĕсем пĕтĕçтерӳпе (союзпа) *(анчах, çапах, тата, та(те)* тата пĕтĕçтерӳсĕр (союзсăр) çыхăнни.

Пĕр йышши членлă предложенисем тума пĕлесси.

Орфографи тата **орфоэпи.** Мăшăр сăмахсене çырасси: *сĕтел-пукан, сĕт-çу.*

Икĕ хут калакан самахсене çырасси: *ял-ял, хĕрлĕ- хĕрлĕ, пин-пин.*

Сăпат ылмашĕсене *тĕрĕс каласси, çырасси: эп*ĕ (эп), эсĕ (эс), эпир (эпĕр), эсир (эсĕр); манăн (ман), санăн (сан); манра, манран, санра, санран, пирĕнте (пирте), сирĕнтен (сиртен); вăл унăн, ăна, унран.

Япала ячĕсен падеж формисене тĕрĕс çырасси: çыру - çырăвăн, çырăва; сăвă - сăввăн, сăвва; пĕрчĕ - пĕрчĕн, пĕрче; мăкăнь - мăкăньте *е* мăкăньре; район - районта *е* районра.

Глаголăн çак формисене тĕрĕс каласси, çырасси:

1) *хальхи вахатăн сапат формисене* (çыратăп - çырмастăп, çыратăн - çырмастăн (çырап - çырмап, çыран *мар,* ташлатпăр - ташламастпăр, ĕçлетпĕр - ĕçлсместпĕр, вулатпăр - вуламастпăр, вĕренетпĕр - вĕренместпĕр, ташлатăр - ташламастăр, ĕçлетĕр - ĕçлеместĕр, вĕренетĕр - вĕренместĕр, килетĕр - килместĕр, çырать - çырмасть (çырат - çырмас *мар);*

2) *пулас вăхăт формисене* (ту - тăвăп, тăвăн, тăвĕ; çи - çийĕн, çийĕп, çийĕ);

3) [р] сасăпа пĕтекен *йĕр, кĕр, кур, пар, пер, пыр, тар, хур, яр* глаголсен иртнĕ вăхăт формисене: *кĕтĕм, кĕтĕн, кĕчĕ, кĕтĕмĕр* ([р] сасă тухса ӳкет).

çемçе [л'], [н'], [т'] сасăсемпе пĕтекен сăмах тĕпĕ çумне *-ла(-лĕ)* аффикс хушăнса пулнă сăмахсенче *ь* çырасси: *кукальлĕ, супаньлĕ, тетрадьлĕ, медальлĕ, портфельлĕ.*

Паллă ячĕсен вăйлă степенĕнче (хуп-хура, тӳп-тӳрĕ, ем-ешĕл, çап-çутă, сап-сарă, кăн-кăвак) *дефис лартасси.*

Пунктуаци. Пĕр йышши членлă предложенисенче хӳреллĕ пăнчă лартасси.

Таса та илемлĕ çырасси. Графика хăнăхăвĕсене малалла аталантарса пырасси. Сăмахсемпе предложенисене хăвăртрах çырма хăнăхтарасси. (Кирлĕ сăмахсемпе предложенисене учитель хай суйласа илет.)

Чăваш чĕлхи предмечĕн тематикăллă планĕ, 1 класс

№	Раздел	Сехет шучĕ
1	Умĕнхи тапхăрти уроксем	12
2	Сас палли тапхăрĕнчи уроксем	120
	Пурĕ	132

Чăваш чĕлхи предмечĕн тематикăллă планĕ, 2 класс

№	Раздел ячĕ	Сехетсен шучĕ
1	1-мĕш класра вĕреннине аса илни.	4
2	Сасă тата сас палли	28
3	Сăмах. Япала ячĕ	19
4	Ĕçе пĕлтерекен сăмахсем	18
5	Япала паллине пĕлтерекен сăмахсем	12
6	Предложени	13
7	Вĕреннине пĕтĕмлетни	8
	Пурĕ	**102**

Чăваш чĕлхи предмечĕн тематикăллă планĕ, 2 класс (для обучающихся с ЗПР (вариант 7.2))

№	Раздел ячĕ	Сехетсен шучĕ
1	1-мĕш класра вĕреннине аса илни.	4
2	Сасă тата сас палли	15
3	Сăмах. Япала ячĕ	13
4	Ĕçе пĕлтерекен сăмахсем	11
5	Япала паллине пĕлтерекен сăмахсем	8
6	Предложени	9
7	Вĕреннине пĕтĕмлетни	8
	Пурĕ	**68**

Чăваш чĕлхи предмечĕн тематикăллă планĕ, 3 класс

№ п/п	**Раздел ячĕ**	**Сехетсен шучĕ**
1.	Пĕрремĕшпе иккĕмĕш классенче вĕреннине аса илесси	6
2.	Сасă. Сас палли.	24
3	Предложени	23
4.	Сăмах	12
5	Пуплев пайĕсем. Япала ячĕ.	9
6	Глагол	15
7	Паллă ячĕ	7
8	Виççĕмĕш класра вĕреннине аса илсе çирĕплетесси	6
	Пурĕ	**102**

Чăваш чĕлхи предмечĕн тематикăллă планĕ, 4 класс

№	Раздел	Сехет шучĕ
1	Вĕреннине аса илни.	9
2	Сăмах тытăмĕ тата пулавĕ	12
3	Текст	5
4	Предложенин пĕр йышши членĕсем	6
5	Пуплев пайĕсем	2
6	Япала ячĕ	11
7	Паллă ячĕ	8
8	Хисеп ячĕ	4
9	Местоимени	3
10	Глагол	21
11	Вĕрену çулĕнче аса хывнине аса илесси	21
	Пурĕ	102

Чăваш чĕлхи предмечĕн тематикăллă планĕ, 4 класс (для обучающихся с ЗПР (вариант 7.2))

№	Раздел	Сехет шучĕ
1	Вĕреннине аса илни.	2
2	Сăмах тытăмĕ тата пулавĕ	**4**
3	Текст	**2**
4	Предложенин пĕр йышши членĕсем	**2**
6	Япала ячĕ	**5**
7	Паллă ячĕ. Хисеп ячĕ	5
9	Местоимени	2
10	Глагол	10
11	Вĕрену çулĕнче аса хывнине аса илесси	2
	Пурĕ	34

Чăваш чĕлхи урокĕсен тематикăллă планĕ. 1 класс

№	**Раздел**	**Урок теми.**	**Сех. шучĕ**
1	**Умĕнхи тапхăрти уроксем. (12 сехет)**	Шкула!	1
2		Тăван кил-йыш. Çыхăнуллă пуплев	1
3		Шкул ачин кун йĕрки. Вĕрену хатĕрĕсем. Çыхăнуллă пуплев	1
4		Шкул ачин кун йĕрки. Çыхăнуллă пуплев	1
5		Кĕрхи садра. Улма-çырпа. Предложении	1
6		Пахча. Пахча çимĕç. Предложении.	1
7		Ача-пăча вăййисем. Вылямаллисем. Сăмах	1
8		«Йăва» юмах. Предложении. Сăмах. Сыпăк	1
9		Килти выльăх-чĕрлĕх: кайăк-кĕшĕк. Уçă(хупă)	1

		сасă	
10		«Çарăк» юмах. Вăрманти йывăçсем: тискер кайăксем. Уçă (хупă) сасăсем терминсем	1
11		Килти кайăк-кĕшĕк. Вĕçен кайăксем. Пусăм	1
12		Ялти ĕçсем. Тырă вырни. Утарта	1
13-14	**Сас палли тапхăрĕнчи уроксем. (120 сехет)**	[а] сасă. А, а сас паллисем	2
15-16		[у] сасă. У, у сас паллисем	2
17		[а], [у] сасăсем. А, а У, у сас паллисем	1
18-19		[ă] сасă. Ă, ă сас паллисем	2
20-21		[н] сасă. Н, н сас паллисем	2
22-23		[л] сасă. Л, л сас паллисем	2
24-25		[м] сасă. М, м сас паллисем	2
26-27		[т] сасă. Т, т сас паллисем	2
28-29		[п] сасă. П, п сас паллисем	2
30-31		[ш] сасă. Ш, ш сас паллисем	2
32-33		[р] сасă. Р, р сас паллисем	2
34-35		[ы] сасă. Ы, ы сас паллисем	2
36-37		[в] сасă. В, в сас паллисем	2
38-39		[х] сасă. Х, х сас паллисем	2
40-41		[и] сасă. И, и сас паллисем. Хытă (çемçе) сасăсем, сыпăксем, сăмахсем Хутăш сăмах	2
42.		[э] сасă, е сас пали	1
43		[э] сасă. Э, э сас пали	1
44-45		[ĕ] сасă. Ĕ,ĕ сас паллисем	2
46		[с] сасă. С, с сас паллисем	1
47		[с] сасă. С, с сас паллисем	1
48 49		[к] [к´] сасăсем. К, к сас паллисем	2
50		[ӳ] сасă. Ӳ, ӳ сас паллисем	1
51		Ӳ, ӳ сас паллисем	1
52		[ç] сасă. Ç, ç сас паллисем	1
53		[ç] сасă. Ç, ç саспаллисем	1
54		[ч] сасă. Ч, ч сас паллисем	1
55		Ч, ч сас паллисем	1
56		Çемçелĕх палли(ь)	1
57		Çемçелĕх палли(ь)	1
58		[й] сасă. Й, й сас паллисем	1
59		[й] сасă. Й, й сас паллисем	1
60		[йу]сыпăк. Ю, ю сас паллисем	1
61-62		[йу]сыпăк. Ю сас паллин иккĕмĕш пĕлтерĕшĕ	2
63		[йа]сыпăк. Я, я сас паллисем	1

64		Я,я сас паллисем	1
65		Я сас паллин иккĕмĕш пĕлтерĕшĕ	1
66		Е,е саспаллисем, [йэ] сыпăка пĕлтерни	1
67		«Анне» сăвă	1
68		Маринепе Энтип	1
69		[о] сасă, О, о сас паллисем	1
70		О, о сас паллисем	1
71		Ё (о) сас палли	1
72-73		Кун ячĕсем (вулав хăнăхăвĕсене çирĕплетесси)	2
74		[б] [б´] сасăсем. Б , б сас паллисем	1
75		Б , б сас паллисем	1
76-77		[г] [г´] сасăсем. Г, г сас паллисем	2
78-79		[д] [д´] сасăсем. Д, д сас паллисем	2
80		[з], [з’] сасăсем. З, з сас паллисем	1
81		[з], [з’] сасăсем. З, з сас паллисем	1
82		[ф], [ф’] сасăсем Ф, ф сас паллисем	1
83		Ф, ф сас паллисем	1
84		Ф, ф сас паллисем	1
85		[ж] сасё. Ж, ж сас паллисем	1
86		Ж, ж сас паллисем	1
87		[ц] сасă. Ц, ц сас паллисем	1
88-89		Ц, ц сас паллисем	2
90		[щ] сасă. Щ, щ сас паллисем	1
91		[щ] сасă. Щ, щ сас паллисем	1
92		Уйăракан хытăлăх (Ъ) тата çемçелĕх (Ь) паллисем	1
93		Уйăракан хытăлăх (Ъ) тата çемçелĕх (Ь) паллисем	1
94		Çулталăк хушши	1
95		«Çуркунне» сăвă	1
96		Талăк. «Тул çутăлать» сăвă	1
97		Вăхăт. «Каç пулать» сăвă	1
98		Тăван çĕр-шыв	1
99		Тăван ен – Чăваш Республики	1
100		Тăван ялăм	1
101		«Мучи пĕви» калав	1
102		«Карăшпа каюра» юмах	1

103		И.Я.Яковлев	1
104		Чăваш халăх сăвăçи	1
105		«Сентти» сăвă	1
106		«Чĕкеç» сăвă	1
107		Виççĕмĕш космонавт-летчик	1
108-109		Аслă çĕнтеру кунĕ	2
110		«Пĕртăван паттăрсем» калав	1
111-112		«Пĕрчĕ» калав. «Пулĕмре» сăвă	2
113		«Пĕрремĕш пан улми» калав.	1
114		«Хама çеç: тен: хăналас» сăвă	1
115		«Хăйсемех» калав. «Натали кĕпе тĕрлет» сăвă	1
116		«Килне чухне илепер» калав	1
117		П Эйзин. Сапка юрри. «Сехет» сăвă	1
118		Петер Яккусен. Кумалякпа туслашни	1
119		«Ырпи» сăвă.	1
120		М Сакмаров. Улине тĕлĕнет И Шухши. Маринепе Кампур	1
121		«Уçланкăра» калав. «Пăрчăкан» сăвă	1
122		«Арçури» калав	1
123		Чăваш халăх юрри-сăвви	1
124-125		Чăваш халăх юмах-халапĕ	2
126		«Çĕвĕç» юмах	2
127		Тĕрĕслев ĕçĕ	1
128		«Кушак аçипе çерçи» юмах	1
129		«Хресченпе упа» юмах	1
130		«Ик.шапа» юмах	1
131-132		«Сывă пул, пĕрремĕш кĕнекемĕр!» Урок-уяв	2

Чăваш чĕлхи урокĕсен тематикăллă планĕ. 2 класс.

№	**Разделсем**	**Урок теми**	**Сехет шучĕ**
1	**1 – мĕш класра вĕреннине аса илни.**	Предложени, сăмах, сасă, сас палли	3
2		Çырса илни. Авăн уйăхĕ	1
3		«Кĕркунне» темăпа калав çырасси	1

4		Алфавит. Уҫӑ сасӑсемпе хупӑ сасӑсем	1
5		Хытӑ уҫӑ сасӑсемпе ҫемҫе уҫӑ сасӑсем	1
6		Хытӑ хупӑ сасӑсемпе ҫемҫе сасӑсем	2
7		Сывлӑх сунасси.Сывпулашасси.	1
8		Творчество ӗҫӗ. Сывлӑх сунас, сывпуллашу сӑмахӗсене усӑ курса диалог ҫырасси	1
9		Хытӑ уҫӑ сасӑллӑ сӑмахсенче ҫемҫелӗх палли (ь) ҫырасси.	1
10		Диктант. Пирӗн асатте.	1
11		Уйӑракан ҫемҫелӗх палли (ь) ҫырасси	1
12		Вӑрӑм хупӑ сасса икӗ пӗр пек сас палли ҫырса палӑртни.	2
13		Изложени. Ӑшӑ чух.	1
14		Тӑван – хурӑнташлӑх сӑмахӗсем.	1
15		Вырӑс чӗлхинчен йышӑннӑ хӑш – пӗр сӑмахсене ҫырасси	1
16		Орфографи словарӗ	1
17		Сӑмах сыпӑкӗ.Диктант. Хура кӗркунне.	1
18		Сӑмахсене пӗр йӗркерен тепӗр йӗркене куҫарасси	1
19		Ыйтусене хуравласа ӳкерчӗк тӑрӑх калав ҫырасси.	1
20		Текст	1
21	**Сӑмах. Япала ячӗ.**	Кам? Мӗн ?ыйтуллӑ сӑмахсем.	3
22		Кам? Мӗн ?ыйтуллӑ сӑмахсем.	1
23		Ҫыхӑнуллӑ пуплев.168 – мӗш хӑнӑхтару тӑрӑх калав туни.	1
24		Суйлав диктанчӗ	1
25		Пӗр япалана пӗлтерекен сӑмахсем.	1
26		Япала нумаййине пӗлтерекен сӑмахсем.	1
27		Ҫын ячӗсене, хушамачӗсене, ашшӗ ячӗсене пысӑк сас паллинчен пуҫласа ҫырасси	1
28		Паллашу сӑмахӗсем	1
29		Выльӑх – чӗрлӗх ячӗсене пысӑк сас паллинчен пуҫласа ҫырасси	1
30		Ӳкерчӗк тӑрӑх калав йӗркелесе ҫырасси	1

31		Çырса илни.	1
32		Хула, ял, урам, юхан шыв ячĕсене пысăк сас паллинчен пуçласа çырасси	2
33		Пĕлтерÿ çырасси	2
34		Диктант. Шанчăклă юлташ.	1
35	Глагол	Мĕн тăвать? Мĕн тăваççĕ? ыйтури глаголсем.Вĕреннине çирĕплетни.	5
36		Ÿкерчĕк тăрăх план туса калав йĕркелесе çырасси	1
37		Мĕн турĕç? Мĕн турĕ? ыйтури глаголсем	4
38		Диктант . Çывăх тус»	1
39		Ыйтусене хуравласа пĕчĕк калав çырасси	1
40		Хирĕçле тата пĕрешкел пĕлтерĕшлĕ глаголсем.	3
41		Тав тăвасси	1
42		Çырса илни. Пирĕн ентешсен паттăрлăхĕ.	1
43		Куçару .	1
44		Япала паллине пĕлтерекен сăмахсене мĕнле? ыйту лартса тупасси.	3
45 47		Диктант. Ирхине.	1
48		Тĕсе пĕлтерекен сăмахсем.	2
49		Изложении. Йытăпа унăн мĕлки.	1
50		Çынна сăнлакан сăмахсем.	1
51		Çыру çырасси	2
52		Хирĕçле пĕлтерĕшлĕ паллă ячĕсем (антонимсем)	2
53		Пĕрешкел пĕлтерĕшлĕ паллă ячĕсем (синонимсем)	2
54	**Предложени**	Пуплеве предложенисем çине уйăрасси	2
55		Предложенин тĕп членĕсемпе кĕçĕн членĕсем.	1
56		Сочинении. Çуркунне çывхарать.	1
57		Предложенин тĕп членĕсемпе кĕçĕн членĕсем.	1
58		Предложени членĕсем хушшинчи çыхăну.	3
59		Диктант. Йытă çури.	1
60		Изложени.Çуркунне.	1
61		Калуллă, ыйтуллă предложенисем. Кăшкăруллă предложенисем.	4

62		Çырса илни. Тăвайккинче.	1
63		Ӳкерчĕк тăрăх ыйтуллă предложенисем йĕркелесе çырасси.	1
64	**Вĕреннине аса илни**	Сасăсемпе сас паллисем, алфавит çинчен вĕреннине аса илсе пĕтĕмлетни.	2
65		Япала ячĕ, паллă ячĕ, глагол çинчен вĕреннине аса илсе пĕтĕмлетни	3
66		Изложени. Хуçа ăшши	1
67		Япала ячĕ, паллă ячĕ, глагол çинчен вĕреннине аса илсе пĕтĕмлетни	2
68		Предложени çинчен вĕреннине аса илсе пĕтĕмлетни	2
69		Тĕрĕслев диктанчĕ.Коля.	1
70		Пĕтĕмлетӳ урокĕ	1

Чăваш чĕлхи урокĕсен тематикăллă планĕ. 2 класс.
(для обучающихся с ЗПР (вариант 7.2))

№п/п	Раздел	Урок теми	Сехет шучĕ
1	1 – меш класра вереннине аса илни.	Предложени, сăмах, сасă, сас палли	3
2		Çырса илни. Авăн уйăхĕ	1
3	Сасă тата сас палли	Алфавит. Уçă сасăсемпе хупă сасăсем	1
4		Хытă уçă сасăсемпе çемçе уçă сасăсем	1
5		Хытă хупă сасăсемпе çемçе сасăсем	2
6		Хытă уçă сасăллă сăмахсенче çемçелĕх палли (ь) çырасси.	1
7		Çырса илни.. Пирĕн асатте.	1
8		Уйăракан çемçелĕх палли (ь) çырасси	1
9		Вăрăм хупă сасса икĕ пĕр пек сас палли çырса палăртни.	2
10		Тăван – хурăнташлăх сăмахĕсем.	1
11		Вырăс чĕлхинчен йышăннă хăш – пĕр сăмахсене çырасси	2
12		Сăмах сыпăкĕ.Диктант. Хура кĕркунне.	1
13		Сăмахсене пĕр йĕркерен тепĕр йĕркене куçарасси	1
14		Текст	1
15	С?мах. Япала яче.	Кам? Мĕн ?ыйтуллă сăмахсем.	2
16		Кам? Мĕн ?ыйтуллă сăмахсем.	1
17		Суйлав диктанчĕ	1
18		Пĕр япалана пĕлтерекен сăмахсем.	1
19		Япала нумайййине пĕлтерекен сăмахсем.	1

20		Çын ячěсене, хушамачěсене, ашшě ячěсене пысăк сас паллинчен пуçласа çырасси	2
21		Выльăх – чěрлěх ячěсене пысăк сас паллинчен пуçласа çырасси	1
22		Çырса илни.	1
23		Хула, ял, урам, юхан шыв ячěсене пысăк сас паллинчен пуçласа çырасси	2
24		Çырса илни. Туссем.	1
25	Глагол	Мěн тăвать? Мěн тăваççě? ыйтури глаголсем.	3
26		Мěн турěç? Мěн турě? ыйтури глаголсем	3
27		Çырса илни. Çывăх тус»	1
28		Ыйтусене хуравласа пěчěк калав çырасси	1
29		Хирěçле тата пěрешкел пěлтерěшлě глаголсем.	2
30		Çырса илни. Пирěн ентешсен паттăрлăхě.	1
31	Палла яче	Япала паллине пěлтерекен сăмахсене мěнле? ыйту лартса тупасси.	2
32		Çырса илни.. Ирхине.	1
33		Тěсе пěлтерекен сăмахсем.	2
34		Çынна сăнлакан сăмахсем.	1
35		Хирěçле пěлтерěшлě паллă ячěсем (антонимсем)	1
36		Пěрешкел пěлтерěшлě паллă ячěсем (синонимсем)	1
37	Предложени	Пуплеве предложенисем çине уйăрасси	1
38		Предложенин тěп членěсемпе кěçěн членěсем.	1
39		Предложенин тěп членěсемпе кěçěн членěсем.	1
40		Предложени членěсем хушшинчи çыхăну.	2
41		Çырса илни. Йытă çури.	1
42		Калуллă, ыйтуллă предложенисем. Кăшкăруллă предложенисем.	2
43		Çырса илни. Тăвайккинче.	1
44	Вереннине аса илни	Сасăсемпе сас паллисем, алфавит çинчен вěреннине аса илсе пěтěмлетни.	2
45 47		Япала ячě, паллă ячě, глагол çинчен вěреннине аса илсе пěтěмлетни	2
48		Предложени çинчен вěреннине аса илсе пěтěмлетни	3
49		Çырса илни. Коля.	1

Чăваш чěлхи урокěсен тематикăллă планě. 3 класс.

Урок номерě	**Разделсем**	**Урок теми**	**Сехет шучě**
1	**Пěрремěшпе иккěмěш классенче вěреннине аса илесси**	Текст	1

2		Предложени	1
3		Сăмах. Çырса илни	1
4-5		Сасăсемпе сас паллисем	2
6		Ўкерчĕк тăрăх калав йĕркелесе çырасси	1
7-8	**Сасă. Сас палли.**	Вăрăм хупă сасăсене икĕ сас паллипе палăртасси	2
9		Диктант	1
10- 11		Ч сасă умĕнчи л, н хупă сасăсен çемçелĕхне ятарласа палăртманни	2
12		Изложени. Пиччĕшĕпе шăллĕ.	1
13-14		Сăпайлăх сăмахĕсем	2
15-16		Ç, ч сас паллисем хыççăн ы е и çырасси	2
17		Калав содержанине кĕскен çырасси	1
18 -20		Вырăс чĕлхинчен çыру урлă йышăннă сăмахсенче б, г, д,ж, з, ф, ц, щ сас паллисем çырасси	3
21		Телефонпа калаçасси	1
22		Изложени	1
23-26		Э, е, ё, ю, я сас паллисемпе усă курма пĕлесси	4
27		Диктант	1
28-29		Библиотекăран илнĕ кĕнекесен списокне тăвасси	2
30		Сочинени « Ача – пăча библиотеки»	1
31	**Предложени**	Предложени çинчен мĕн пĕлнине аса илесси	1
32		Текст тата предложени	1
33		Калуллă предложенисем. Диктант.	1
34		Ыйтуллă предложенисем	1
35		Хистевлĕ предложенисем	1
36		Кăшкăруллă предложенисем	1
37		Изложени « Ватă тиле»	1
38-39		Предложенин тĕп членĕсем	2
40		Предложенин кĕçĕн членĕсем	1
41		Укерчĕк тарăх текст çырасси	1
42-43		Сăмах майлашăвĕ. Предложенири сăмахсен çыхăнăвĕ	2

44		Диктант	1
45 -47		Ансăр тата анлă предложенисем	3
48		Пĕр-пĕр чĕр чуна сăнласа текст çырасси	1
49 -50		Предложени çинчен вĕреннине пĕтĕмлетни	2
51 - 52		Тăванлăх сăмахĕсем. Çырса илни	2
53		Сочинени	1
54	**Сăмах**	Сăмах тытăмĕ. Тымар тата аффикссем	1
55		Сăмаха улăштаракан тата сăмах тăвакан аффикссем.	1
56		Хăнана чĕнесси	1
57		Çĕнĕ сăмахсем –çă(-çĕ), -лăх(-лĕх) аффикссем хушăнса пулни	1
58		Çĕнĕ сăмахсем –у(-у), -лă(-лĕ), -ла(-ле) аффикссем хушăнса пулни	1
59		Изложени	1
60		Пĕр тымартан пулнă сăмахсем	1
61		Диктант	1
62-64		Аффикслă сăмахсене тĕрĕс çырасси	3
65		Заметка çырасси	1
66-68	**Пуплев пайĕсем. Япала ячĕ.**	Япала ячĕн пĕлтерĕшĕ тата ыйтăвĕсем.	3
69 -70		Япала ячĕсем хисеп тăрăх улшăнни	2
71		Изложени	1
72-73		Ш, с, ç сасăсемпе пĕтекен япала ячĕсене нумайлă хисепре тĕрĕс çырасси	2
74		Тĕрĕслев диктанчĕ.	1
75	**Глагол**	Глагол пĕлтерĕшĕ, ыйтăвĕсем	1
76		Хирĕçле пĕлтерĕшлĕ глаголсем (антонимсем)	1
77		«Зоопаркра» калава вĕçлесси	1
78		Çывăх пĕлтерĕшлĕ глаголсем (синонимсем)	1
79		Глагол улшăнăвĕ	1
80-81		Хальхи вăхăт	2
82		Изложени	1
83-85		Иртнĕ вăхăт	3
86-87		Пулас вăхăт	2
88		Тĕрĕслев ĕçĕ.	1
89		Ӳкерчĕк тăрăх калав туса çырасси	1

90 -91	**Паллă ячĕ**	Паллă ячĕн пĕлтерĕшĕ, ыйтăвĕсем. Паллă ячĕ улшăнманни.	2
92		Паллă ячĕ япала ячĕпе тата глаголпа çыхăнни	1
93		Çывăх пĕлтерĕшлĕ паллă ячĕсем (синонимсем)	1
94		Çулĕпе аслăрах çынсене хисеплесе чĕнесси	1
95		Хирĕçле пĕлтерĕшлĕ паллă ячĕсем (антонимсем)	1
96		Изложени	1
97	**Виççĕмĕш класра вĕреннине аса илсе çирĕплетесси**	Сасăсемпе сас паллисем	1
98		Предложени	1
99		Сăмах тытăмĕ	1
100		Тĕрĕслев диктанчĕ. Шуршăл ялĕ	1
101		Пуплев пайĕсем	1
102		Пĕтĕмлетӳ урокĕ	1

Чăваш чĕлхи урокĕсен тематикăллă планĕ. 4 класс.

№	**Разделсем**	**Урок теми**	**Сехет шучĕ**
1	**Вĕреннине аса илни (9 сехет)**	Савнă çĕр, чăваш çĕр-шывĕ	1
2		Сăмах. Предложени. Текст.	1
3		Сăмах. Предложени. Текст.	1
4		Сăмах. Предложени. Текст.	1
5		Сăмах. Предложени. Текст	1
6		**Сочинени «Суллахи вăхăтра аслисене пулăшни»**	1
7		Сасăсем тата сас паллисем. Сыпăк, пусăм.	1
8		Сасăсем тата сас паллисем. Сыпăк, пусăм.	1
9		Хутшăну йăли-йĕрки. Этикет.	1
10	**Сăмах тытамĕ тата пулавĕ (12 сехет)**	Пĕр тымарлă сăмахсем	1
11*		Сăпайлăх сăмахĕсем	1
12		**Тĕрĕслев диктанчĕ**	
13		Сăмах аффикс хушăннипе пулни	1
14		Сăмах аффикс хушăннипе пулни	1
15*		Сăмах аффикс хушăннипе пулни	1
16		Мăшăр сăмахсем	1
17		Мăшăр сăмахсем	1
18		**Изложени.**	1

19		Сăмахсене икĕ хут калани.	1
20		Сăмахсене икĕ хут калани.	1
21		Сăмахсене икĕ хут калани.	1
22		Текстри предложенисен килĕшĕвĕ	1
23		Текст теми	1
24		**Тĕрĕслев ĕçĕ. Çырса илни.**	1
25		Текстăн тĕп шухăшĕ	1
26		Текст тытăмĕ	1
27	**Предложенин пĕр йышши членĕсем (6 сехет)**	Пĕр йышши членсем çинчен ăнлантарни	1
28-31		Пĕр йышши членсене çыхăнтаракан союзсем	4
32		**Тĕрĕслев ĕçĕ. Çырса илни.**	1
33	**Пуплев пайĕсем (2 сехет)**	Сăмахсене пĕлтерĕш тăрăх ушкăнлани	1
34*		Пуплев пахалахе	1
35	**Япала ячĕ (11 сехет)**	Япала ячĕсен вĕçленĕвĕ. Падежсем	1
36 37		Хупă сасăпа пĕтекен япала ячĕсен вĕçленĕвĕ	2
38		**Ăславлă çыру (Сочинени)**	1
39		Уçă сасăпа пĕтекен япала ячĕсен вĕçленĕвĕ	1
40		Уçă сасăпа пĕтекен япала ячĕсен вĕçленĕвĕ	1
41		Япала ячĕсене нумайлă хисепре вĕçлени	1
42 43		Япала ячĕсем çинчен вĕреннине пĕтĕмлетни	2
44		**Тĕрĕслев ĕçĕ. Диктант.**	1
45*		Саламламалли правилăсем	1
46	**Паллă ячĕ (8 сехет)**	Паллă ячĕсене пĕлтерĕшĕ, пулăвĕ	1
47		Паллă ячĕсене пĕлтерĕшĕ, пулăвĕ	1
48-49		Паллă ячĕсен тĕп тата танлаштарулла степенĕсем	2
50		**Ăславлă çыру. Сочинени.**	1
51		Паллă ячĕсен вăйлă степенĕ	1
52		Паллă ячĕсен вăйлă степенĕ	1
53		Паллă ячĕсем çинчен вĕреннине пĕтĕмлетни	1
54 55	**Хисеп ячĕ (4 сехет)**	Хисеп ячĕсен пĕлтерĕшĕ	2
56		**Тĕрĕслев ĕçĕ. Диктант.**	
57*		Ĕç хучĕсем, пĕлтерӳ, заметка çырасси	1
58	**Местоимени (3 сехет)**	Местоимени пĕлтерĕшĕ	1
59		Сăпат местоименийĕсем	1
60		Уяв ячĕпе саламласси	1
61	**Глагол (21 сехет)**	Глагол пĕлтерĕшĕ . Глаголăн пурлă тата çуклă формисем	1

62		**Изложени «Вăрмана кам лартать»**	1
63		Глаголăн пурлă тата çуклă формисем	1
64		Глагол вăхăт тăрăх улшăнни	1
65		Глагол сăпат тăрăх улшăнни	1
66		Глагол хисеп тăрăх улшăнни	1
67- 68		Хальхи вăхăтри глаголсен сăпатланăвĕ	2
69		**Ăславлă çыру. Изложени.**	1
70- 73		Хальхи вăхăтри глаголсене сырасси	4
74		**Тĕрĕслев ĕçĕ Диктант «Эпир туслă»**	1
75-77		Иртнĕ вăхăтри глаголсен сăпатланăвĕ	3
78		Пулас вăхăтри глаголсен сăпатланăвĕ	1
79		**Тĕрĕслев ĕçĕ. Çырса илни.**	1
80 81		Глагол çинчен вĕреннине пĕтĕмлетни	2
82-84	**Вĕренӳ çулĕнче ăса хывнине аса илесси (21 сехет)**	Сăмах тытăмĕ тата пулăвĕ. Текст	3
85		**Сочинени «Пирĕн ял çĕнелет»**	1
86-90		Предложени. Пуплев пайĕсем. Текст	5
91		**Тĕрĕслев ĕçĕ. Диктант «Хĕвел».**	1
92-94		Пуплев пайĕсем	3
95		**Тĕрĕслев ĕçĕ. Изложени.**	1
96-100		Тестсемпе ĕçлени	5
101		**Тĕрĕслев ĕçĕ. Çырса илни.**	1
102		Пĕтĕмлетӳ урокĕ.	1

Чăваш чĕлхи урокĕсен тематикăллă планĕ. 4 класс.
(для обучающихся с ЗПР (вариант 7.2))

№п/п	Раздел	Урок теми	Сехет шучĕ
1	Вереннине аса илни (2 сехет)	Сăмах. Предложени. Текст.	1
2		Сасăсем тата сас паллисем. Сыпăк, пусăм.	1
3	Самах тытаме тата пулаве (4сехет)	Пĕр тымарлă сăмахсем	1
4		Сăмах аффикс хушăннипе пулни	1
5		Мăшăр сăмахсем	1
6		Сăмахсене икĕ хут калани.	1
7	Текст (2 сехет)	Текст теми.Текстăн тĕп шухăшĕ.	1
8		Тĕрĕслев ĕçĕ. Çырса илни.	1
9	Предложенин пер йышши членесем (2 сехет)	Пĕр йышши членсем çинчен ăнлантарни	1
10		Пĕр йышши членсене	1

		çыхăнтаракан союзсем	
11	Япала яче (5 сехет)	Япала ячĕсен вĕçленĕвĕ. Падежсем	1
12		Хупă сасăпа пĕтекен япала ячĕсен вĕçленĕвĕ	1
13		Уçă сасăпа пĕтекен япала ячĕсен вĕçленĕвĕ	1
14		Япала ячĕсене нумайлă хисепре вĕçлени	1
15		Япала ячĕсем çинчен вĕреннине пĕтĕмлетни	1
16	Палла яче. Хисеп яче. (5 сехет)	Паллă ячĕсен тĕп тата танлаштаруллă степенĕсем	1
17		Паллă ячĕсен вăйлă степенĕ	1
18		Паллă ячĕсем çинчен вĕреннине пĕтĕмлетни	1
19		Хисеп ячĕсен пĕлтерĕшĕ	1
20		Тĕрĕслев ĕçĕ. Диктант.	1
21	Местоимени (2 сехет)	Местоимени пĕлтерĕшĕ	1
22		Сăпат местоименийĕсем	1
23	Глагол (10 сехет)	Глагол пĕлтерĕшĕ . Глаголăн пурлă тата çуклă формисем	1
24		Çырса илни. Вăрмана кам лартать.	1
25		Глаголăн пурлă тата çуклă формисем	1
26		Глагол сăпат тăрăх улшăнни	1
27		Глагол хисеп тăрăх улшăнни	1
28		Хальхи вăхăтри глаголсен сăпатланăвĕ	1
29		Иртнĕ вăхăтри глаголсен сăпатланăвĕ	1
30		Пулас вăхăтри глаголсен сăпатланăвĕ	1
31		Тĕрĕслев ĕçĕ. Çырса илни.	1
32		Глагол çинчен вĕреннине пĕтĕмлетни	1
33	Вереннине аса илни (2 сехет)	Вереннине аса илни	1
34		Тĕрĕслев ĕçĕ. Çырса илни.	1